

5.7 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf weerstandsvermogen geeft inzicht in het vermogen van de gemeente om *niet voorziene* financiële tegenvallers op te vangen. In de financiële verordening, welke met ingang van verslagjaar 2015 is aangepast, zijn de nota's Weerstandsvermogen, Risicomangement en de nota Reserves en Voorzieningen als aparte beleidsuitgangspunten komen te vervallen. Het altijd voldoen aan het BBV en het opnemen van de beleidsmatige uitgangspunten in deze paragraaf waren de redenen om de separate nota te laten vervallen.

Het gaat hier om zaken als de formulering van richtlijnen voor het kwantificeren van risico's, de bepaling van de noodzakelijk geachte weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's en de gewenste minimum omvang van de algemene reserve.

Definities

- Weerstandsvermogen: Het vermogen van de gemeente om niet voorziene financiële tegenvallers op te kunnen vangen teneinde haar taken voort te kunnen zetten.
- Weerstandscapaciteit: Middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet voorziene tegenvallers te dekken.
- Onbenutte belastingcapaciteit: Het bedrag waarmee de belastingen nog maximaal kunnen toenemen volgens de normen van een artikel 12 aanvraag. In het geval van een onvoorziene tegenvaller zouden de belastingen nog met dit bedrag verhoogd kunnen worden.
- Onvoorzien: In de begroting opgenomen bedrag voor onvoorziene uitgaven.

Gewenste hoogte van de weerstandscapaciteit

Algemeen

De uitgangspunten worden hierna benoemd voor het berekenen van het weerstandsvermogen en risicomangement Oldambt en de gewenste hoogte van de weerstandscapaciteit.

Het proces begint met het in beeld brengen van de risico's. Vervolgens wordt de omvang van het risico bepaald (netto verwachte omvang) en wat de kans is dat deze zich daadwerkelijk voordoet (waarschijnlijkheid).

Mogelijke risico's

Een inventarisatie van de te dekken risico's waar, bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit, in ieder geval rekening gehouden moet worden met incidentele- en structurele risico's.

1. Incidentele risico's

- Grote projecten.
- Akkoord van Westerlee.
- Gemeenschappelijke regelingen, voor zover niet opgenomen onder andere risicoposten (zie ook paragraaf Verbonden partijen).
- Garantstellingen op het beleidsterrein "wonen".

Grote projecten

Met betrekking tot grote projecten lopen we o.a. risico's dat begrote uitgaven worden overschreden of dat begrote inkomsten niet worden gerealiseerd. De verwachte stand per 31 december 2018 van de resterende kredietruimte voor de nog lopende projecten is \pm € 20,0 miljoen. Hierin zit met name het Dollard College, de brede School in Scheemda, de Poort van Winschoten, vervanging riool onder andere de aanpak van binnenstad Winschoten. We hebben dit risico gemiddeld over alle projecten naar de huidige omstandigheden beperkt ingeschat (15%). Door het voeren van project control op de grotere projecten worden de risico's tijdig gesignaleerd en beheerst.

Aangezien is vastgesteld dat we de risico's met een zekerheidsfactor van 90% willen afdekken, is er een weerstandscapaciteit benodigd van bijna €2,7 miljoen.

Voor claims welke nog in behandeling zijn als gevolg van het faillissement van Simon Benus Bouw wordt extra € 1,0 miljoen als risico opgenomen. Daarmee komt het totaal op € 3,7 miljoen.

2. Structurele risico's

Algemene uitkering Btw compensatie fonds (BCF)

Het Btw compensatiefonds heeft vanuit het Rijk een plafond meegekregen. Met ingang van 2019 komt de zogeheten voorschotregeling ruimte onder het Btw compensatie fonds plafond in de Algemene Uitkering van het gemeentefonds te vervallen. Tot 2019 kregen gemeenten van het Rijk via het gemeentefonds een voorschot op de inschatting in welke mate de Btw-declaraties van gemeenten onder het BCF-plafond blijven. Vanaf 2019 zijn dan ook alle voorschotten BCF-plafond in het gemeentefonds afgeraamd. Ingaande 2019 zal jaarlijks bij de septembercirculaire van het lopende jaar een nieuw voorschot gegeven worden (alleen voor dat jaar). In de meicirculaire van het volgend jaar wordt dan het definitieve bedrag van het vorig jaar vastgesteld.

De provincie stond de voorschotregeling in de oude situatie als structureel dekkingsmiddel toe in de (meerjaren)begroting. Om in de nieuwe situatie toch nog deels rekening te kunnen houden met deze geldstroom (alleen het moment van verwerken in het gemeentefonds verandert immers en niet de uiteindelijke omvang) heeft onze provinciale toezichthouder aangegeven dat op basis van bepaalde methodieken deze ramingen wel (deels) meegenomen mogen worden in de begroting en meerjarenraming mits dit ook wordt meegenomen in deze paragraaf. Mede gezien alle negatieve afrekeningen op dit onderdeel hebben wij gekozen voor de methodiek: 50% van het laatst bekend bedrag. Dit komt neer op 50% van € 1,2 miljoen, zijnde € 600.000 welke als stelpost bij de algemene uitkering is opgenomen. Het opnemen van een dergelijk nog niet bevestigd bedrag geeft een zeker risico en is om die reden hier gemeld.

Algemene risico's

Vanuit de bedrijfsvoering door de gemeenten is er per definitie altijd een risicofactor aanwezig op het terrein van de sociale open einde regelingen, aanbestedingen, fiscale wetgeving inzake de Btw, Loonheffing en vanaf 2016 de VPB (vennootschapsbelasting), de verbonden partijen, tekorten in het WSW bedrijf, verliezen op garantstellingen en bijvoorbeeld claims van derden. Met name de forse tekorten in het sociale domein (jeugd en WMO) van de laatste jaren zorgen voor een grotere mate van onzekerheid. Er is voor het volledige begrotingsdeel structureel gekeken naar waarschijnlijkheden en zekerheden en op grond daarvan een bedrag ad € 8,6 miljoen als weerstandvermogen berekend.

Bovenstaande risico's in tabel

Bedragen x € 1.000

Risico	Netto verwachte omvang	Waarvan incidenteel	Waarvan structureel (keer factor 2 resp. 3)	Waar- schijn- lijkheid	Zeker- heid	Max. bedrag x kans
Grote projecten Plafond BTW	20.000	20.000		15%	90%	3.700
compensatiefonds	600	600	1.800	2%	50%	18
Algemeen risico	143.000	-	429.000	4%	50%	8.580
Totaal	163.600	20.600	430.800			12.298

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit met name de Algemene Reserve:

Bedragen x € 1.000

Berekening beschikbare weerstandscapaciteit		Omvang	Factor *	Beschikbaar bedrag
Eigen Vermogen				
A	Algemene reserve	16.884	1	16.884
B	Stille reserves	0	1	0
Onbenutte belastingcapaciteit				
C	Ruimte in tarieven lokale lasten en leges	0	4	0
Ruimte in de exploitatiebegroting				
D	Onvoorzien	100	4	400
Beschikbare weerstandscapaciteit				17.284

* factor 1 = incidenteel, factor 4 = structureel

Toelichting:

Ad A Algemene reserves

De algemene reserves zijn vrij besteedbaar.

Ad B Stille reserves

We beseffen dat er stille reserves aanwezig kunnen zijn vanuit volledig afgeschreven objecten etc. Wij achten die mogelijkheden verwaarloosbaar en hebben dus de eventuele stille reserves niet in beschouwing genomen.

Ad C Ruimte in tarieven lokale lasten en leges

In onze OZB-tarieven zit geen ruimte in vergelijking met de genormeerde tarieven die de VNG hanteert. De riolheffing en de afvalstoffenheffing zijn al kostendekkend.

Ad D Onvoorzien

Wij hebben in de begroting en het meerjarenperspectief elk jaar € 100.000 geraamd voor onvoorziene uitgaven. Deze kunnen dus (ook) aangewend worden voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat de gemeente Oldambt over voldoende weerstandsvermogen beschikt.

(financiële) Kengetallen gemeente Oldambt

Als sturingsinstrument worden diverse (wettelijke) kengetallen gehanteerd. Een deel van deze kengetallen is met ingang van het verslagjaar 2015 een vast bestanddeel geworden van de paragraaf Weerstandsvermogen. De publicatieplicht en de berekeningswijze zijn voorgeschreven in het BBV en daardoor vergelijkbaar geworden met andere gemeenten. Tevens maken de kengetallen het een ieder gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van onze gemeente.

De normeringen met bijbehorende signaleringswaarden zijn door de gezamenlijke toezichthouders (de provincies) vastgesteld.

	NORM	Werkelijk 2016	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	
Netto Schuldquote (Σ vaste + vlottende + overlopende schulden) -/- (totaal uitzettingen <1 jaar + uitzettingen Rijk en overige > 1 jaar + nog te ontvangen) / Baten voor bestemming x 100%	< 90%	56,6%	60,5%	60,5%	60,5%	
Netto Schuldquote met correctie doorgeleende gelden (Σ vaste + vlottende + overlopende schulden) -/- (totaal uitzettingen <1 jaar + alle uitzettingen > 1 jaar + overlopende vorderingen) / Baten voor bestemming x 100%	< 90%	47,2%	51,1%	51,7%	53,9%	
Solvabiliteit (eigen vermogen / totaal vermogen) x 100%	> 50%	32,7%	31,5%	28,2%	27,0%	
Grondexploitatie (bouw gronden wel en niet in exploitatie / baten voor bestemming) x 100%	< 20%	7,0%	2,5%	4,7%	2,4%	
Structurele exploitatieruimte (structurele baten - structurele lasten) / baten voor bestemming x 100%	> 0%	4,8%	0,3%	0,2%	0,7%	
Belastingcapaciteit (Lokale w oonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde / w oonlasten landelijk gemiddelde vorig begrotingsjaar) x 100%	< 95%	110,5%	111,2%	111,2%	112,5%	
Signaleringswaarden		Netto Schuldquote	Solvabiliteit	Grond-exploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belasting-capaciteit
Minst risicovol:	< 90%	> 50%	< 20%	> 0%	< 95%	
Gemiddeld risicovol:	90% - 130%	20% - 50%	20% - 35%	0%	95% - 105%	
Meest risicovol:	> 130%	< 20%	> 35%	< 0%	> 105%	

Opmerking:

De wet- en regelgeving is een dynamisch proces. Er kunnen wijzigingen zijn aangaande de Balanspresentatie. Dit heeft dan als direct gevolg dat ook de financiële kengetallen op een andere manier moeten worden berekend. Hierdoor kunnen deze af wijken van de percentages die in eerdere rapportages zijn opgenomen.